

যত্ত্ব যঃ স্মরেৎ পুণ্ডরীকাক্ষং সবাছাভাস্তরঃ শুচিরিত্যাদৌ শ্রদ্ধধানা অপি স্নানাদিক-
 মাচরন্তি, তৎ তলু শ্রীমন্নরদব্যাসাদিসংপরম্পরাচারগৌরবাদেব । তদুপা তদতিক্রমেহ-
 প্যপরাধঃ শ্রাৎ । তে চ তথা মর্যাদাং লোকশ্চ কদর্যাবৃত্তাদিনিরোধায়ৈব স্থাপিতবস্ত-
 ইতিজ্ঞেয়ম্ । কিঞ্চ জাতায়াং শ্রদ্ধায়াং সিদ্ধারসিদ্ধৌ চ স্বর্ণসিক্কিনিস্পোরিব দদা
 তদল্পবৃত্তিচেষ্টেব শ্রাৎ । সিদ্ধিশ্চাত্ত অস্তঃকরণ-কামাদিদোষক্ষয়কারি-পরমানন্দপরম-
 কাষ্টাগামি শ্রীহরিস্মরণরূপৈবজ্ঞেয়া । তস্মাৎ স্বার্থসাধনানুপ্রবৃত্তৌ চ দস্তপ্রতিষ্ঠাদি-
 ময়চেষ্টালেশোহপি ন ভবতি । ন সূতরাং জ্ঞানপূর্বকং মহদবজ্ঞাদয়োহপরাধাশ্চাপ-
 তন্তি, বিরোধাদেব । অতএব চিত্রকেতোঃ শ্রীমহাদেবাপরাধস্তশ্চ স্বচেষ্টান্তরেণাচ্ছ-
 স্বভাবশ্চ ভগবততত্ত্বজ্ঞানাদেব মন্তব্যঃ । যদি বা শ্রদ্ধাবতোহপি প্রারদ্ধাদিবশেন
 বিষয়সম্বন্ধাত্যাসো ভবতি, তথাপি তদ্বাধ্যা বিষয়সম্বন্ধসময়েহপি দৈন্যাত্মিকা ভক্তি
 রেবোচ্ছলিতা শ্রাৎ । যথোক্তম্—জুষমাণশ্চ তান্ কামান্ দুঃখোদর্কাংশ্চ গর্হয়ন্নিত্যত্র,
 বাধ্যমানোহপি মদন্ত ইত্যাদৌ চ । অপি চেৎ সূতরাচার ইত্যাদ্যুক্তশ্চানন্ত্যাক্ষেণ
 লক্ষিতা তু যা শ্রদ্ধা সা খলু যে শাস্ত্রবিধিমুৎসৃজ্য যজন্তে শ্রদ্ধয়াষিতা ইত্যাদিবল্লোক-
 পরম্পরাপ্রাপ্তা ন তু শাস্ত্রার্থাবধারণজাতা । শাস্ত্রীয়শ্রদ্ধায়াস্ত জাতায়াং সূতরাচারত্বা-
 যোগঃ শ্রাৎ । পরপত্নী পরদ্রব্যোত্যাদিবিমুক্তোষণশাশ্রবিরোধঃ । মর্যাদাঞ্চ কৃত্যং
 তেন ইত্যাদিনা তদন্তত্ববিরোধাত্ত । ন তু সা দুরাচারতা তদন্তিমহিমশ্রদ্ধাকর্ত্তেব,
 অপিশক্লেদ দুরাচারত্বশ্চ হেয়ত্বব্যঞ্জনাৎ । তথা ক্ষিপ্ৰং ভবতি ধর্মাত্মা শব্দচ্ছান্তি
 নিগচ্ছতি ইত্যুক্তরাপ্রতিপত্তেঃ । নাম্নো বলাৎ যশ্চ হি পাণবুদ্ধিরিত্যাदिनापराधाप
 तात् । ततः सा श्रद्धा न शास्त्रीयतन्त्राधिकारिणो विशेषणत्वे प्रवेशनीया । किन्तु
 प्रशंसायामेव । तादृशपि श्रद्धया भक्तेः सत्त्वहेतुत्वं, न तु देवतास्तुरयजनवत् ये
 शास्त्रविधिमुत्सृज्योत्यादावेवास्तु अत्यादृशत्वमिति । अस्याः श्रद्धायाः पूर्णतावस्था तु
 ब्रह्मवैवर्ते—किं सत्यममृतकेह विचारः सम्प्रवर्तते । विचारेहपि कृतेराज्जसता-
 परिवर्ज्जनम् । सिद्धं भवति पूर्णः श्रात् तदा श्रद्धा महाफलेति । तदेव लक्षणेयु
 श्रद्धोत्पत्तिलक्षणेयु संस्र विधीयते, यदृच्छया मत्कथार्दौ जातश्रद्धस्त य इत्यादि मत्कथा-
 श्रवणार्दौ वेत्यादि च । अत एवमनधिकार्याधिकारिविषयत्वविवक्षयैव श्रीतगवन्नरदयो-
 र्वाक्ये व्यवतिष्ठेते । न बुद्धिभेदं ज्ञनयेदज्ज्ञानां कर्मसङ्गिनां । ज्ञोषयेत् सर्व-
 कर्माणि विद्वान् युक्तः समाचरन्ति । जूष्पितं धर्मकृतेहनुशसतः स्वभाववस्तु महान्
 व्यातिक्रमः । यद्वक्तव्यं धर्म इतीतरः स्थितौ न मन्ते तस्य निवारणं जनः । इति
 च । एवम् अजितवाक्यं तदधिकारिविषयमेव—स्वयं निःश्रेयसं विद्वान् न वक्तव्यं
 कर्म हि । न राति रोगिणोहपथां बाह्यतोहपि भिषक्तम इति । अत्र यद्विधि-
 कारितायां श्रद्धैव हेतुः सा चाज्ज्ञा न संभवतीति नैतत् तद्विषयं श्रात्, तथापि
 कथमपि प्राचीनसंस्कारवितर्केन तदधिकारित्वनिर्णयान् न दोष इति ज्ञेयम् । अतथो-
 पदेष्टैरेव दोषः श्रात् । अश्रद्धायां विमूखेहपथां यश्चापादश इति वक्ष्यामाणापराध-
 श्रवणात् । अथ प्रकृतमनुसरामः । तदेव यो गज्जयं तदधिकारहेतुं श्चोक्तं कर्म-
 नोहपि यथा भगवत्साम्नुथारूपतः श्रात्, तथाह स्वधर्मस्यो यजन् यज्ञैरनाभीः काम उक्त्व ।